

СЕКЦІЯ 8.
ЕКОНОМІКА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ТА ОХОРОНА НАВКОЛИШНЬОГО
СЕРЕДОВИЩА

УДК 504:338.432(477.8)

Г.Г. БІЛАК
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту та
управління економічними процесами,
Мукачівський державний університет, м. Мукачеве, Україна

ЕКОЛОГІЗАЦІЯ АГРАРНОГО БІЗНЕСУ ЯК ОДНА З ГОЛОВНИХ УМОВ
ВИРОБНИЦТВА ЕКОЛОГІЧНО ЧИСТОЇ ПРОДУКЦІЇ У КАРПАТСЬКОМУ
РЕГІОНІ

Екологічне оздоровлення території не може бути реалізованим без екологізації сільськогосподарського виробництва, що ведеться з використанням землі як основного засобу. Основною метою екологізації аграрного виробництва є відтворення природної родючості ґрунтів та отримання екологічно чистих продуктів як запоруки збереження і поліпшення здоров'я нації.

Регіональні фактори сільськогосподарського виробництва в гірських умовах, серед яких низька землезабезпеченість в розрахунку на одного жителя, вертикальна зональність розташування сільськогосподарських угідь, вигоди географічного і геостратегічного розташування, можливості продукування екологічно чистої продукції як приватними так і колективними сільгоспвиробниками, спонукають розумно використати сукупність еколого-економічних пріоритетів сільських територій, вимагають особливих підходів як до землі, так і до того, що вона родить. Тому важливою є екологізація землеробства через впровадження технічних, технологічних, управлінських рішень, що формують такий розвиток продовольчого комплексу, який забезпечує відтворення, раціональне використання всіх видів ресурсів, охорону навколишнього середовища, а також сприяє нормальному відтворенню життєдіяльності населення.

Більшість науковців та фахівців сільського господарства сходяться на тому, що стратегія екологізації аграрного виробництва повинна орієнтувати товаровиробників в першу чергу на природоресурсоекономію та мінімізацію антропогенних впливів, недопущення шкоди навколишньому середовищу. Це особливо важливо для території Карпат, враховуючи ту шкоду, яку нанесено землям катастрофічними паводками за останні роки.

В результаті водної стихії на великих площах був змитий найбільш родючий орний шар, землі забруднювались важкими металами, мали місце руйнівні ерозійні процеси. Треба врахувати, що все це, а також незавершеність земельної реформи, висока розорюваність земель, суттєве зменшення внесення органічних добрив, відсутність заходів з меліорації ґрунтів виступають стримуючими факторами нарощування виробництва сільськогосподарської продукції в гірських умовах.

Наука і практика ведуть пошук шляхів усунення шкідливості споживання забрудненої продукції. Сюди слід віднести розробку альтернативних систем ведення сільського господарства і, зокрема, такі напрями як органічний, біологічний, органобіологічний тощо. Ці напрямки широко розвинуті в країнах Західної Європи, США і навіть Африки. З їх допомогою вдається виробляти безпечні для людини продукти харчування, питома вага яких у світі постійно зростає.

Потреба у формуванні екологічної системи аграрного виробництва продиктована великою сукупністю інтересів самих жителів Карпат та численними рекреантами, що приїжджають сюди на відпочинок.

Специфіка рельєфу, ґрунтів, клімату, лучний тип рослинності, характер людського розселення, традиції населення є сприятливими для започаткування екологічних систем сільськогосподарського виробництва, напрацювання певного досвіду у функціонуючих тут аграрних формуваннях.

Дослідження показують, що для екологізації аграрного бізнесу і виробництва екологічно чистої продукції в зоні Карпат є широкі можливості. Тут є специфічні властивості природних ресурсів, зокрема земельних, водних, рослинних, біокліматичних, які дозволяють досягти високого рівня розвитку лукопасовищного та польового кормовиробництва і на цій основі – скотарства, вівчарства, а також картоплярства, овочівництва та садівництва.

Стан забруднення ґрунтів, води та відповідно урожаю в гірських районах важкими металами, пестицидами та іншими забруднювачами має тільки локальний характер і вміст їх, як правило, не перевищує гранично допустимих концентрацій.

Започаткувати екологічно чисте виробництво, як показує досвід, сьогодні готові не всі сільські товаровиробники. Дається взнаки консерватизм у психології спеціалістів колишніх колгоспів і радгоспів та недостатня їх орієнтація в екологічних системах землеробства і тваринництва.

Світовий глобальний процес орієнтації розвитку сільського господарства переконує в тому, що всі без винятку форми господарювання на селі рано чи пізно змушені будуть перейти на екологічні системи виробництва.

З огляду на ці обставини, основними напрямками екологізації аграрного виробництва в гірських умовах мають бути такі:

- сільськогосподарська діяльність повинна здійснюватись в межах раціонального обсягу ємності екосистем з тим, щоб не порушувати якісні параметри їх сталого функціонування та цілісності. З цією метою потрібно відновлювати сприятливу структуру агроландшафтів, а саме – зменшувати частку антропогенно змінених елементів (розорювання земель, особливо тих, що належать до водного фонду, розкорчовку чагарників тощо) і розширювати елементи природного каркасу – лісонасадження, водойми, луки;

- завдяки обґрунтованому управлінню оборотом земель (тимчасове, періодичне виведення частини їх під консервацію і повернення після накопичення поживних речовин) доцільно реалізувати ефективне використання природної родючості ґрунтів;

- ефективніше реалізувати змішану (напівінтенсивну) систему сільського господарства із застосуванням частково хімічних і переважно біологічних засобів, ресурсощадних і еколого безпечних методів господарювання, а також поступово переходити на органічне сільське господарство. Останнє особливо важливе для гірської зони, що має осередки екологічно чистих, незабруднених земель, на яких можна організувати виробництво екологічно чистої продукції. Поки що ринкова ніша екологічно чистого продовольства ні в Європі, ні в світі не заповнена.

УДК 332.3:504.5.062.2(477)

А.В. ДОЛОМИНА

магістр,

Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ, Україна

РАЦІОНАЛЬНЕ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Україна володіє великими земельними ресурсами. Її земельний фонд складає 60,3 млн. гектарів. Це безцінне національне багатство, здатне при ефективному управлінні

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>